

Riktlinje för idéburet offentligt partnerskap (IOP)

Fastställt av:	Kommunstyrelsen
Fastställandedatum:	2026-02-24
Beslutsparagraf:	§ 37
Dokumentansvarig:	Kommunchef
Dokumentet gäller för:	Ale kommun
Diarienummer:	2026/56
Giltighetstid:	2026-02-25- tillsvidare

Innehåll

1	Inledning och syfte	2
2	Styrande principer	2
2.1	Grundförutsättningar och kommunens kriterier för IOP.....	2
2.2	Vilka aktörer kan vara aktuella för IOP	3
2.3	Inför överenskommelse.....	4
3	Finansiering	4
4	Avtal (förtydligas i avtalsmall i form av rutin)	4
5	Gällande rättsprinciper	5

I Inledning och syfte

Idéburet offentligt partnerskap är en samverkansmodell mellan en eller flera idéburna aktörer och den offentliga sektorn. Det är ett samarbete som bygger på ömsesidigt förtroende där aktörerna söker lösningar på utmaningar tillsammans, där bidragsfinansiering inte är tillämplig och där det inte finns någon etablerad marknad.

För att driva en hållbar samhällsutveckling och möta komplexa utmaningar behövs en bred samverkan mellan olika aktörer. Inom den idéburna sektorn finns aktörer som ofta står nära invånarna, som vanligtvis har en lokal förankring och som har högt förtroende bland invånare. Idéburet offentligt partnerskap är en möjlighet för att stärka samverkan mellan kommunen och den idéburna sektorn.

Idéburet offentligt partnerskap förkortas i dokumentet med IOP.

Syftet med denna riktlinje är att:

- tydliggöra hur nämnder och styrelser kan ingå IOP tillsammans med idéburna aktörer,
- ange de juridiska ramar som gäller, samt
- säkerställa en rättssäker, likvärdig och transparent hantering.

Syftet med ett IOP är att uppnå ett eller flera allmännyttiga mål genom gemensam utveckling och samverkan.”

2 Styrande principer

I varje enskilt fall så måste en bedömning göras om IOP kan tillämpas. En avstämning behöver göras mot kommunallagen, upphandlingslagstiftningen och statsstödsreglerna. Dessutom måste kriterierna för IOP vara uppfyllda. IOP kännetecknas av att den offentliga aktören, kommunen, och den idéburna aktören tillsammans identifierar att det finns ett samverkansbehov och delar engagemang, ägarskap, styrning och finansiering inklusive immateriella insatser. Ett IOP är inte ett kommersiellt avtal men ett juridiskt bindande avtal/överenskommelse som formaliseras i skrift och bygger på ett ömsesidigt förtroende där aktörerna söker lösningar på utmaningar tillsammans.

2.1 Grundförutsättningar och kommunens kriterier för IOP

Förutom krav på idéburen aktör och allmänna grundförutsättningar ska även följande kriterier uppfyllas för att ingå IOP:

Grundförutsättningar

- Partnerskapet är förenligt med kommunallagen
- Partnerskapet är förenligt med EU:s statsstödsregler.
- Partnerskapet är inte ett köp av tjänst eller verksamhet utan en samfinansierad insats eller verksamhet.
- Partnerskapet är inte en del av grundfinansiering till civilsamhällets organisationer (föreningsbidrag)
- Partnerskapet detaljregleras inte av kommunen.

3(5)

- Partnerskapet tydliggörs i skrift som en finansierad och ömsesidig samverkansrelation.
- Partnerskapet avses pågå under längre tid och utvecklas genom gemensam uppföljning, utvärdering och gemensamma beslut.

Kriterier för IOP i Ale kommun

- Förutsättningarna att nå kommunens mål inom aktuellt område bedöms stärkas genom IOP.
- Partnerskapet bedöms skapa mervärde för målgruppen.
- Det finns förutsättningar hos samtliga parter för det engagemang och den insats som krävs för att tillsammans utvärdera och utveckla verksamheten.
- Partnerskapet är samfinansierat, där alla parter tydligt bidrar i budget med materiella eller/och immateriella resurser.
- Partnerskapet utgår från en gemensam samhällsutmaning i överensstämmelse med kommunens politiska prioriteringar.
- Partnerskapet bygger på en samsyn kring målen och målgruppen.
- Verksamheten ska vara fri från kriminalitet, droger och alkohol.

2.2 Vilka aktörer kan vara aktuella för IOP

En idéburen aktör kan ha olika associationsformer där den ideella föreningen är den mest dominerande. Andra förekommande associationsformer är stiftelser, registrerade trossamfund, eller aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning.

I vissa fall kan även en ekonomisk förening räknas som en idéburen aktör. Det måste då röra sig om ett nykooperativ där den allmännyttiga och sociala målsättningen är vägledande och där verksamheten är brukarstyrd.

Om någon av kommunens nämnder eller bolag överväger att ingå ett IOP behöver nämnden eller bolaget undersöka om den potentiella samarbetspartnern är en idéburen aktör. En idéburen aktör definieras som en juridisk person som uteslutande har ett allmännyttigt syfte som är angivet i stadgar, bolagsordning, urkund eller motsvarande handling.

Från och med den 1 januari 2023 gäller lagen (2022:90) om registrering av idéburna organisationer. Lagen innebär bland annat att idéburna organisationer ges möjlighet att ansöka om registrering i ett särskilt register för idéburna organisationer inom offentligt finansierad välfärdsverksamhet. Om den aktuella organisationen finns i registret kan nämnden eller bolaget utgå ifrån att det är fråga om en idéburen aktör.

Det är frivilligt att registrera sig som en idéburen aktör i nämnda register. Det innebär att den potentiella samarbetspartnern kan vara en idéburen aktör trots att den inte är registrerad. Om nämnden eller bolaget vill ingå IOP med en aktör som inte finns i registret behöver aktören undersökas mer noggrant. Kontrollerna behöver visa att följande kriterier är uppfyllda:

- Organisationen är en juridisk person.
- Organisationen är inte direkt eller indirekt ägd eller kontrollerad av staten, en kommun eller en region.
- Organisationen har ett syfte som är oegennyttigt.

4(5)

- Organisationen bedriver eller har för avsikt att bedriva offentligt finansierad välfärdsverksamhet.
- Organisationen gör inte några värdeöverföringar till annan än idéburna aktörer eller till forskning.

2.3 Inför överenskommelse

I samband med dialogen om överenskommelse ska den ideella organisationen till ansvarig nämnd/styrelse lämna in följande uppgifter:

- Stadgar
- Beskrivning av föreningens verksamhetsidé och ordinarie verksamhet
- Årsmötesprotokoll
- Verksamhetsberättelse
- Ekonomisk berättelse med bokslut
- Revisionsberättelse
- Verksamhetsplan och styrelseförteckning
- Uppgift om medlemsantal

3 Finansiering

Utbetalning av överenskommet ekonomiskt stöd till den idéburna verksamheten sker i normalfallet vid ett tillfälle per år. Ansvarig nämnd/styrelse har möjlighet att besluta om andra utbetalningsintervaller.

Minst en gång per år ska en uppföljning av överenskommelsen göras i dialog mellan kommunen och den idéburna verksamheten för att fortsatt utbetalning ska kunna ske. Uppföljningen ligger till grund för en bedömning av föreningens och kommunens efterlevnad av överenskommelsen.

Den idéburna verksamheten ska lämna en redogörelse för verksamheten vid uppföljning. Redogörelsen ska innehålla resultat- och balansräkning, en skriftlig beskrivning av verksamheten samt annan statistik kopplat till överenskommelsens målgrupper. Detta kan exempelvis vara antalet individkontakter, antal unika personer som har besökt verksamheten, antal informationstillfällen eller eventuell volym av uppsökande verksamhet.

Vad statistiken ska bestå i ska specificeras i varje enskild överenskommelse. Om verksamheten förändras eller upphör under avtalsperioden kan den idéburna verksamheten bli återbetalningsskyldig gentemot kommunen vilket ska specificeras i varje enskild överenskommelse.

4 Avtal (förtydligas i avtalsmall i form av rutin)

Ett avtal om partnerskap ska innehålla följande uppgifter;

1. Bakgrund, syfte, mål och målgrupp
2. Värdegrund
3. Ansvarsfördelning och insatser
4. Ekonomisk fördelning
5. Tid för avtal samt möjlighet till förlängning och uppsägning
6. Samverkansformer

7. Utvärdering och uppföljning
8. Rutiner för utbetalning och ekonomisk redovisning
9. Övrig ansvarsfördelning
10. Omförhandling, hävningsrätt och tvist
11. Parter
12. Underskrift

5 Gällande rättsprinciper

Denna samverkansform är inte rättsligt reglerad och förekommer inte som ett juridiskt begrepp.

Kommunallagen

Att ett IOP är förenligt med kommunallagens bestämmelser menas framför allt att partnerskapets verksamhet ligger inom den kommunala kompetensen. De faktorer som ur ett IOP-perspektiv är av störst intresse här är huruvida verksamheten är förenligt med lokaliseringsprincipen samt är av allmänt intresse. Lokaliseringsprincipen innebär att verksamheten som huvudregel ska ligga inom kommunens geografiska gränser, eller åtminstone komma kommunmedlemmarna till godo. Vad som är en angelägenhet av allmänt intresse är svårare att bedöma, varför man bör ta hjälp av juridisk expertis vid bedömningen.

Eftersom det ska handla om ett allmänt intresse får partnerskapet inte innebära ett stöd till enskilda, om inte sådant stöd får lämnas enligt annan lagstiftning, exempelvis socialtjänstlagen.

Det finns också ett generellt förbud i kommunallagen mot att lämna individuellt riktat stöd till enskilda näringsidkare. Stöd till enskilda näringsidkare får lämnas endast om det finns synnerliga skäl.

Upphandlingslagstiftningen

Eftersom det inte finns några särskilda upphandlingsrättsliga förfarande- eller undantagsregler för att ingå ett IOP är utgångspunkten att det måste vara förenligt med upphandlings- och statsstödsreglerna (se nedan om statsstödsreglerna). Ett IOP får inte innebära en tilldelning av ett offentligt kontrakt enligt upphandlingslagstiftningen. Är omständigheterna sådana att det är fråga om att en myndighet köper en tjänst genom tilldelning av ett offentligt kontrakt så är det inte ett IOP. I ett sådant fall ska upphandlingsregelverket tillämpas.

EU:s statsstödsregler

EU:s statsstödsregler ska följas av alla företrädare för medlemsstaten. Med statligt stöd avses även kommunalt stöd. Att ge statsstöd är som huvudregel otillåtet. Det finns dock möjligheter att samverka genom IOP utan att det står i strid med statsstödsreglerna. Bedömningen måste alltid göras utifrån de förutsättningar som råder i det enskilda fallet. Det är den offentliga parten som ansvarar för att statsstödsreglerna följs.